

הטעם שהיצר הרע משקיע ביותר להכשיל את האנשים בחטא לשון הרע

ואפשר לבאר על פי דבריו הידועים של החובות הלכבות (שער הכניעה פ"ז), שכשהאדם מדבר לשון הרע על חבירו, הוא מאבד את כל זכויותיו אשר עשה מעודו ועד היום הזה, כי הכל עובר למי שהוא דיבר עליו את הלשון הרע. ולעומת זה, כל העבירות שעשה האיש שדיברו עליו את הלשון הרע מעודו ועד היום הזה, הכל סר ממנו ועובר להאיש שדיבר עליו לשון הרע.

והוא דבר מבהיל על הרעיון, אדם שבמשך שמונים שנות חייו עבד את ה' בעבודה רבה ועצומה, למד את כל הש"ס², כל השולחן ערוך והפוסקים, וקיים כל התרי"ג מצוות

בפרשתן כתיב (יד, ב), 'זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן'. ואפשר לבאר על פי מה שאמרו בגמרא (ב"ב קסה.), אמר רב יהודה אמר רב, רוב בגזל, ומיעוט בעריות, והכל בלשון הרע. בלשון הרע סלקא דעתך? אלא, אבק לשון הרע³. והוא דבר נורא ואיום, 'הכל בלשון הרע', כל אנשי העולם חשודים שהם נכשלים עכ"פ באבק לשון הרע. ומבואר בזה שהיצר הרע משקיע את כל כוחותיו בענין עון לשון הרע, להכשיל בזה את כל אנשי העולם.

ולכאורה הדבר אומר דרשוני, מה ראה היצר להשקיע כל כך דוקא בעבירה זו.

א. ומבאר שם הרשב"ם, מהו אבק לשון הרע, שהוא אומר 'נורא בי פלניא' כמבואר בגמרא (ערכין טו:). ולפני זה איתא שם בגמרא (ב"ב קסד:), 'לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו'.

על פי זה מבאר המגיד מקלם באופן נפלא מה שאמר דוד המלך בתהלים (לט, ג-ד), 'נאלמתי דומיה', שתקתי והייתי כאילם מדיבורי לשון הרע. 'החשיתי מטוב', אפילו לא דיברתי בשבחם ובטובם של אנשים אחרים, כדי שלא יבואו עי"ז לספר בגנותם.

ואם כן איך יתכן 'וכאבי נעכר', שיש לי יסורים וכאבים, הרי אני נקי מחטא לשון הרע. והמשיך ואמר, 'חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש', היינו שמכל מקום אני אומר 'תבער אש' - 'נורא בי פלניא', שהוא אבק לשון הרע, ודבר זה אפילו אני 'דברתי בלשוני', כמבואר בגמרא, שכולם נכשלים באבק לשון הרע, ולכן כאבי נעכר. ודברי פי חכם חן.

ב. אחד היה פעם אצל מרן הרב צדקה בסיום מסכתא, ושאל אותו למה אומרים בנוסח הסיום, 'יהי רצון שתהא תורתך אומנותינו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא', הרי הדבר פשוט שהתורה תהיה עמנו גם לעולם הבא. והשיב לו הרב צדקה, אין הדבר פשיטא כל כך, שהרי יתכן שאחר כך ידבר לשון הרע על אחד, וכל המסכתא שזכה עתה לסיים, יעבור אל האיש שדיבר עליו, ולכן יש לבקש,

עשרות שנים, ובסוף ימיו נכשל בלשון הרע אחת, ובו ברגע נאבד ממנו כל זכויותיו הרבים, עבודה בת שמונים שנה הכל עובר בבת אחת לחבירו שהוא דיבר עליו לשון הרע.

מי שמדברים עליו לשון הרע ימצא בב"ד של מעלה מעשים טובים שלא עשה מעולם וכן להיפך ח"ו

וכמו שמאריך שם החובות הלבבות, שהרבה בני אדם יבואו ליום הדין בבית דין של מעלה, וְכַשִּׁינָאוּ להם מעשיהם, ימצאו בספר זכיותם, זכיות שלא עשו אותם מעולם. איש שהיה תמיד עסוק על המחיה ועל הכלכלה, ימצא בספר זכויותיו שהוא היה ראש ישיבה והרביץ תורה לאלפי תלמידים. והוא יצעק בתמהון גדול, הלוא כאן הוא עולם האמת, ובית דין של מעלה, ואיך אתם יכולים לומר עלי שעשיתי כל המעשים הטובים הללו שלא עשיתי מעולם. ויאמרו לו, אכן לא עשית אותם בעצמך, אך האיש אשר דיבר עליך לשון הרע וסיפר בגנותך, הוא עשה את כל המעשים טובים הללו, וכל זכויותיו העצומות עברו אליך.⁷

ולעומת זה אותו הראש ישיבה כשיעלה לבית דין של מעלה, יחפש בספר זכויותיו, היכן הם כל זכויותי שהרבצתי תורה לאלפי תלמידים עשרות בשנים, ויאמרו לו, כולם נאבדו ממך בעת שדברת בפלוני ופלוני. וכשימצא בספר חובותיו עבירות רבות וחמורות שלא עשה אותם מעולם, שוב יתמה וישאל, הלוא אני נמצא בעולם האמת, ואיך תוכלו להעליל עלי שעשיתי כל זאת, הלוא אפילו לא העליתי על דעתי מעולם לעשות עבירות כאלו בחיי. ויאמרו לו, אכן לא עשית אותם בעצמך, אך הם העבירות של פלוני ופלוני שדיברת עליו לשון הרע, כולם עברו אליך.

ועתה מובן שפיר למה היצר הרע משקיע כל כוחותיו להכשיל את כל אנשי העולם דוקא בעון לשון הרע, כי אין לו חשק לעבוד קשה לפתות את האדם שלא יעשה מצוה זו ומצוה זו, שהרי בודאי האיש לא יתפתה בקלות, רק ישיב לו במלחמה כבידה ולבסוף עוד יתגבר על היצר. ולכן מניח לו היצר במשך כל שנות חייו לעשות את כל המצוות וללמוד את כל התורה, אך בסוף ימי חייו הוא בא אליו במרמה, ומפתהו להיכשל בעון

שהמסכתא תהיה עמנו גם לעולם הבא, ונמצא שהוא באמת תפילה שלא ניכשל בלשון הרע. ג. מסופר על הרה"ק החוזה מלובלין זצוק"ל, שלאחר שהלשינו עליו על תלמידו הגדול היהודי הקדוש מפרשיסחא זצוק"ל שהתחיל להנהיג עדה, נענה החוזה ואמר, היצר הרע שמר על האיש הזה שהלשין לִפְנֵי על תלמידי, שמונים שנה מכל ענין של הוצאת שם רע ולשון הרע, כדי שאני יקבל ממנו מה שידבר רע על תלמידי, מאחר שהוא ידוע אצלי כאיש הנזהר תמיד מדיבורי לשון הרע. ד. החובות הלבבות מביא שם סיפור על אחד מן החסידים, ששמע שדיברו עליו לרעה, ושלח החסיד להאיש שדיבר בו הלשון הרע, כלי מלא מפירות ארצו, וכתב אליו, אני שולח לך מנחה זו מתנה, על המנחה הגדולה ששלחת לי, שעברו כל זכויותי אלי.

עפ"י פירש רבה של קראקא הגאון רבי צבי הירש, מה שאמר דוד המלך בתהלים (סט, יג), "שיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר", ויש להבין למה לא אמר "שיחו בי לומדי תורה", למה נקט בדוקא שהיושבי שער והשותי שכר שיחו וידברו עליו לשון הרע. כי כך אמר דוד לפני הקב"ה, בשלמא אם גדולי התורה היו מדברים עלי רע, הייתי מרוויח לכל הפחות מזה ריווח גדול, שכל זכויותיהם היו עוברים אלי. משא"כ עתה שהיושבי שער ושותי שכר שהם עמי הארצים גמורים מדברים עלי רע, איזה ריווח יש לי מזה.

לשון הרע, ועי"ז הוא מאבד מן האדם את כל זכויותיו אשר עשה כל ימיו.

בעל לשון הרע עלול להתבלבל לגמרי בב"ד של מעלה ולא לזכור מי הוא ומה שמו

על פי זה מבאר החפץ חיים בספרו **שמירת הלשון** (ח"ב פ"ח בהג"ה), מהו הענין בזה שכתבו הספרים הקדושים (קיצור של"ה דף קטו, בשם האריז"ל), שיהא האדם מזכיר שמו תמיד ברמז, בסוף שמונה עשרה לפני יהיו לרצון. דהיינו אם שמו אברהם, יאמר פסוק שמתחיל באות א' ומסיים באות מ', וכל כיוצא בזה. וכתבו, שזה תועלת שיזכור עי"ז את שמו בעולם העליון, כי לפעמים מרוב הפחד והחרדה בשעת הדין בבית דין של מעלה, כשישאלו אותו מה שמו, ישכח ולא ידע מה להשיב, ולכן צריכים לעשות עצה ותחבולה איך לזכור את שמו.

והוא פלא והפלא, הלוא הדבר שהאדם שומע ביותר בחייו, הוא שמו הפרטי, כולם קוראים אותם בשמו עשרות פעמים בכל יום, ואיך יתכן שבסוף ישכח את שמו. ועוד יש להבין למה ישאלו אותו על שמו, וכי בית דין של מעלה לא יודעים ח"ו בעצמם מה שמו, ומה יהיה אם באמת ישכח את שמו, וכי מפני זה לא ידונו אותו.

ומבאר החפץ חיים ע"פ דברי החובות הלבבות הנ"ל, שעל ידי דיבורי לשון הרע מתהפכים היוצרות, או שהוא מקבל זכויות מאנשים אחרים שדיברו עליו רע, או שהוא מקבל עבירות מאנשים אחרים שדיבר עליהם רע. ומכאן זה עלול האדם להתבלבל לגמרי, ולחשוב שהוא באמת איש אחר, שהרי לפי המונח לו בזכרונו ממה שעשה בימי חייו, לא עשה מעולם המון מצוות הללו או ח"ו המון עבירות הללו, הוא זוכר בבירור שאותם

המצוות ממש או העבירות, עשה איש אחר בעולם ולא הוא.

וממילא כשהמלאכי חבלה יתפסוהו לעונשו על כל העבירות הללו, הוא יצעק עליהם הרי לא אני עשיתי עבירות הללו, רק איש אחר הנקרא כך וכך. אך כמובן המשחיתים לא יקבלו את דבריו כלל, רק יאמרו לו, אין אנו יודעים דבר, אנו הוזהרנו בשליחות מפי הבית דין של מעלה לילך אליך ולהענישך על זה, ומסתמא אתה הוא זה הנקרא כך וכך, ולכן אתה מוכרח לקבל העונש.

ומתוך כך יבוא האיש להתבלבל לגמרי ולחשוב, אולי באמת שמי כך וכך, רק שכחתי על ידי המיתה את המעשים ואת שמי. ולכן יעצו הספה"ק, שיאמר בכל יום את הפסוק המרמז על שמו, כדי שעי"ז לא יתבלבל לחשוב שהוא איש אחר, רק יזכור היטב מהו שמו האמיתי, ויראה בחוש איך שמכל מקום מענישים אותו על עבירות שעשה איש אחר, מפני שהם הועברו אליו, בשעה שדיבר עליו לשון הרע.

ומסיק החפץ חיים, דלכן יעצו לומר את הפסוק דייקא לאחר שאומרים **אלקי נצור לשוני מרע**, כדי שיתעורר מזה, לבקש תפילה זו בכל כוחו, שהשי"ת ישמור אותו שלא יכשל בדיבורי לשון הרע, כדי שלא יקבל את העבירות של אנשים אחרים בגלל הלשון הרע שדיבר עליהם, עד כדי כך שיצטרכו ליתן לו עצות איך שלא להתבלבל מהו שמו האמיתי, רק יזכה לשמור את פיו ולשונו, וכך ישאר עם כל זכויותיו, ולא יעברו אליו כלל עבירות של אנשים אחרים.

על ידי התשובה חוזרים לאדם כל זכויותיו שאיבד ע"י הלשון הרע

והנה הגם שבודאי אנו מאמינים באמונה שלמה שאכן כך הם פני הדברים במציאות.

ועל פי זה מבאר המהרש"ם בספרו תכלת מרדכי (ריש פר' מצורע), את הפסוק בפרשתו, **זאת תהיה תורת המצורע - ביום טהרתו**, כלומר מתי תהיה "תורת המצורע" שייך אליו, ולא יעבור לאנשים אחרים, "ביום טהרתו", כשיחזור בתשובה ויטהר את עצמו מעון לשון הרע, אזי יחזור אליו כל תורתו אשר למד מעודו ועד היום הזה, להיות מעתה שייך אליו.

אמנם אל יתיאש האדם מפני זה מזכויותיו, כשיתבונן שכבר דיבר הרבה פעמים בחייו לשון הרע. כי כל זה הוא רק באדם שלא הספיק לחזור בתשובה על הלשון הרע שדיבר, אזי נאבד ממנו זכויותיו בבית דין של מעלה. מה שאין כן מי שזוכה לחזור בתשובה על כך, חוזרים אליו כל זכויותיו, וסרים ממנו כל העבירות אשר קיבל מהאנשים שדיבר עליהם לשון הרע.

כמה ביאורים מה גילה הרוכל במה שהכריז 'מאן בעי חיי'

ציטט לו פסוק בתהלים, **מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע**, ולמה נתפעל רבי ינאי כל כך עד שאמר שעד עתה לא הבין את הפשט בפסוק, ורק עתה נודע לו על ידי הרוכל הזה. ועוד יש להבין למה לא רצה הרוכל בתחילה למכור לו את הסם חיים. ויש על זה כמה וכמה פירושים וביאורים.

ביאור א' - הרוכל גילה שבזכות שמירת הלשון נעשים 'אוהב ימים לראות טוב'

השואל ומשיב בספרו דברי שאול (פר' מצורע) מבאר, על פי המשל של בעל קצות החושן, לבאר את הפסוק **מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב**, דהנה האיש הסוחר כשהוא נוסע לצורך מסחרו למדינת הים, הוא נמצא חודשים ארוכים באורחות ימים וספינות שהוא מקום סכנה, ולכן הוא יושב ומצפה כל הזמן, מתי כבר יגמר הנסיעה הארוכה ויצא ממקום הסכנה.

ואפילו כשמגיע כבר למקום המסחר, עדיין לבו כל עמו, והוא דואג כל הזמן שגם הדרך חזרה לביתו דרך ימים וספינות יעבור

ועל פי זה אפשר לבאר דברי המדרש (ויק"ר מצורע טז, ב) הידועים:

מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר בעיירות שהיו סמוכות לציפורי, והיה מכריז ואומר, מאן בעי למזבן סם חיים, נתקבצו כל האנשים אצלו. כששמע רבי ינאי שהוא מכריז כך, מאן בעי סם חיים, אמר לו, בוא אצלי ומכור לי מזה. אמר לו הרוכל, איש כמוך לא צריך לזה.

אמנם רבי ינאי התחנן אצלו שבכל זאת יבוא אליו למכור לו הסם חיים, ואכן הרוכל הגיע אליו, והוציא לו ספר תהלים, והראה לו הפסוק (לד, יג) **מי האיש החפץ חיים, מה כתיב בתריה, נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב**. אמר רבי ינאי, אף שלמה מכריז ואומר (משלי כא, כג), **שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו**.

אמר רבי ינאי, כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע מהו הפשט בזה, עד שבא רוכל זה והודיעני, **מי האיש החפץ חיים. לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם, זאת תהיה תורת המצורע - תורת המוציא שם רע**. ע"כ.

וכבר נתקשו כל המפרשים בזה, איזה חידוש חידש הרוכל הזה לרבי ינאי, הרי בסך הכל

בשלום. ואפילו כשסוף סוף כבר חוזר לביתו בשלום עם עושר ומסחר בהרחבה, עדיין אין לו מנוחה נכונה, כי הרי אוהב כסף לא ישבע כסף, והוא משתוקק כל הזמן מתי כבר יוכל לצאת שוב פעם לדרך לסחור ולהתעשר. סוף דבר נמצא, שזהו דרכו כל הימים, שהוא מצפה ומייחל שיעברו הימים...

לעומת זה האיש השלם, לא רוצה בשום אופן שכבר יעברו הימים, הוא 'אוהב ימים לראות טוב', הוא אוהב ומחשיב כל יום בנפרד, כי הרי כל יום ויום אפשר לסגל עוד מצוות ומעשים טובים, ולכן אינו מצפה שיעברו הימים, רק אדרבה הוא רוצה לאחוז ולהחזיק כל יום כמה שיותר, כדי שיוכל לשבוע עוד ועוד מטובה.

על פי משל נפלא זה מבאר השואל ומשיב, דזה היה כוונת הרוכל במה שהכריז **מי האיש החפץ חיים**, היינו מיהו האיש הרוצה שיהיה לו סיפוק ושמחה מכל יום מימי חייו. ולכן כשניגש אליו רבי ינאי לקנות ממנו את הסם חיים שהוא מוכר, אמר לו הרוכל, איש כמוך לא צריך לזה, שהרי אתה יושב ועוסק בתורה ואתה כבר במילא **אוהב ימים**, וכל הכרזתי הוא עבור אנשים הסוחרים, כדי לעורר אותם ששוב לא יצפו כל ימיהם מתי כבר יעברו הימים, רק יהיו בבחינת '**אוהב ימים לראות טוב**'.

בעל לשון הרע עומד ומצפה תמיד מתי יעברו הימים

ואפשר להוסיף על זה, דהבעל לשון הרע דומה ממש לאותו סוחר הנוסע על הים, כי הוא גם כן מצפה כל ימיו שיעברו ימיו, שהרי זה עתה דיבר לשון הרע על פלוני, והוא מחכה לראות מה תהיה תגובתו, וכל זמן שאין נשמע ממנו שום תגובה, הוא שרוי בפחד, שמא הלה מתכנן עליו מזימות רעות

בשקט, איך לנקום בו על זה. והוא הרי לא מדבר רק לשון הרע אחד ביום, רק כמה וכמה דיבורים רעים על כמה וכמה אנשים, וממילא הוא עומד וחרד מתי כבר יעברו הימים ויתברר לו, אם פלוני ואלמוני נפגעו קשות מדיבוריו או לא.

וכשהוא שומע שאיש פלוני ופלוני אכן נעלב קשות ממנו, ומכל מקום הוא מעביר על מידותיו ואינו מתכנן לנקום בו, הוא מתמלא תענוג וחיות. אך גם אז אין לו עדיין מנוחה שלימה, כי אוהב רע לא ישבע רע, והוא משקיע כל מוחו למצוא עוד דרכים איך למכור עליו לשון הרע חדש, באופן שיהיה חתיכה הראויה להתכבד... ולכן הוא תמיד בודק אחר מעשיו בחשאי, ועומד ומצפה מתי כבר יגיע היום שיזדמן לו לראות איזה דבר רע אצלו, ויוכל לספר עליו לישנא בישא.

וזהו כוונת הפסוק, **מי האיש החפץ חיים 'אוהב ימים - לראות טוב'**, כלומר, מיהו האיש שאינו משתוקק כל ימיו שכבר יעברו הימים. והעצה לזה, **נצור לשונך מרע**, שישמור לשונו ופיו שלא לדבר לשון הרע על שום אדם, וכך יהיה '**אוהב ימים**', הוא יאהב כל יום בפני עצמו, ולא יהיה שרוי בפחד ודאגה כל היום, אולי נמצאים כעת אנשים הרוקמים עליו כעת מזימות קשות ודרכי נקמה. וכמו כן יהיה רצונו '**לראות טוב**' אצל כל איש, ולא יסתתר כל הזמן לראות דברים רעים אצל כל איש ואיש, כדי שיהיה לו מה לספר לשון הרע על אנשים.

השומר פיו ולשונו זוכה עי"ז לשמירה

וזהו שאמר רבי ינאי, אף שלמה מכריז ואומר (משלי כא, כג), **שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו**. כי המדבר לשון הרע תמיד, היות שהוא שרוי בפחד ודאגה תמידית, מי יודע איזה עלילות רוקמים עלי שונאי,

בזכות שחושב תמיד שיהיה לו טוב יזכה בפועל שיהיה לו טוב

ואפשר להוסיף על זה, דהנה ידוע מאמר **הבעל שם טוב הק'** (בעש"ט עה"ת בראשית אות צו), שכל הטובות והרעות הבאים על האדם, תלויים באמת בהאדם עצמו, אדם שמדבר וחושב מחשבות טובות שבודאי יהיה טוב, בזה גופא הוא גורם שאכן יהיה לו טוב בפועל. לעומת זה אדם שמדבר וחושב מחשבות רעות על עצמו, נעשה כך בפועל רח"ל.

נמצא שהאדם שרואה את צרותיו כצרות ממש, עד שזה גורם לו להיות קץ בחייו, בודאי גם כל דיבוריו ומחשבותיו הם מחשבות רעות על עצמו, וזה גורם שהצרות אינם פוסקות ממנו רח"ל. מה שאין כן מי שמאמין שהכל הוא לטובה, ואפילו הצרות הם טובות וברכות, בודאי כל מחשבותיו ודיבוריו הם מחשבות טובות על עצמו, וממילא הוא גורם בזה שאכן יהיה לו טוב בפועל.

וזהו מה שגילה הרוכל הפירוש בפסוק, **מי האיש החפץ חיים - מאן בעי חיי**, העצה לזה, **'לראות טוב'**, שיראה את כל הצרות כטובות וברכות, וממילא **'נצור לשונך מרע'**, זה יגרום לו שלא לדבר ולחשוב רע על עצמו מחמת צרותיו, רק ימשיך לחשוב מחשבות טובות על עצמו, וממילא ימשיך בזה שאכן יהיה לו טוב בפועל, וממילא כבר בודאי יהיה **אוהב ימים**.

ביאור ג' - הרוכל גילה איך יכולים לקבל שכר מיד בעולם הזה ולזכות גם לעולם הבא

עוד אפשר לבאר דברי המדרש, על פי מה שכתב **החפץ חיים בספרו שמירת הלשון** (ח"א שער הזכירה פ"ג), לבאר הפסוק **מי האיש החפץ חיים וגו'**, דהכי פירושו, **מי האיש החפץ חיים**

לכן הוא צריך לחפש דרכי שמירה, איך להישמר משונאיו הרוצים לנקום בנפשו, עד שלפעמים הוא קץ בחייו מחמת זה.

מה שאין כן מי ששומר פיו ולשונו, אין לו שום שונאים, וממילא אין לו שום דאגה ופחד מהם, ואינו צריך להישמר משום איש. וזהו **שומר פיו ולשונו - שומר מצוות נפשו**, פירוש, עצם הדבר שהוא שומר פיו ולשונו, שומר עליו שלא יהיו לו צוררים ושונאים המבקשים את נפשו, וממילא אינו קץ בחייו, אדרבה, הוא **'אוהב ימים'**.

ביאור ב' - הרוכל גילה איך יכולים להיות 'חפץ' בחיים ולא לחיות בעל כרחו

ועל דרך זה מבאר גם **החתם סופר** (תורת משה מצורע), דהנה איתא **במשנה** (אבות פ"ד כ"ב) **על כרחך אתה חי**, והביאור בזה, כי כמה פעמים האדם רוצה למות מרוב צרות שיש לו בעולם הזה, אך כמובן אין הדבר תלוי בידו, היות שהקדוש ברוך הוא אינו רוצה במיתתו, בעל כרחו ישאר חי, אך בודאי אינו **'אוהב ימים'**, אדרבה הוא שונא את ימיו ואת חייו וקץ בהם.

מה שאין כן האדם המקבל את כל צרותיו באהבה, כי הוא מאמין שהכל בא מהשי"ת אשר מאתו לא תצא הרעות, בזכות זה יברך אותו הקב"ה שמכל הרעות שיש לו עתה בעולם הזה, יהיה לו מזה טובות לעולם הבא.

וזהו מה שהכריז הרוכל, **'מאן בעי חיי'**, רצה לומר, שהוא חפץ ומרוצה בחיים חיותו, ולא בעל כרחו הוא חי, ואמר שהעצה לזה הוא **'נצור לשונך מרע'**, היינו שלא יאמר על שום דבר שהוא רע, רק יקבל הכל מאהבה.

בעולם הבא, אוהב ימים לראות טוב בעולם הזה, העצה לזה, **נצור לשונך מרע**.

כי הבעל לשון הרע לא יזכה לחיי העולם הבא, שהרי אין תורתו ותפילתו עולה למעלה, ועל מה כבר יקבל שכר בעולם הבא. וגם בעולם הזה מעותד שיבואו עליו יסורים, כמו שמפורש ב**ירושלמי** (פאה פ"א ה"א), שנפרעין מן האדם על עון לשון הרע בעולם הזה, והקרבן קיימת לו לעולם הבא.

לעומת זה האיש החוסס פיו מלדבר דברים האסורים, זוכה לחיי עולם הבא לאור הגנוז לצדיקים, כמו שכתב הגר"א **בשם המדרש**, שעל כל רגע ורגע שאדם חוסס פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכול לשער. ובודאי שגם בעולם הזה אוכל פירות המצוה והקרבן קיימת לו לעולם הבא, שהרי מידה טובה מרובה. נמצא שעל ידי שמקיימים **נצור לשונך מרע**, זוכים גם לחיים בעולם הבא, וגם לטוב בעולם הזה.

הרוכל מקבל שכרו מיד ולא בהקפה ועל דרך זה גם מי ששומר לשונו מרע

על פי זה אפשר לבאר כוונת המדרש, דהנה בכל המצוות הכלל הוא (קידושין לט:), שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, נמצא שהאדם מקיים את המצוות בעולם הזה, ואילו השכר הוא מקבל רק בהקפה - בעולם הבא. אבל השומר פיו ולשונו מדיבורים אסורים, זוכה לאכול פירות השכר תיכף ומיד בעולם הזה.

ועל דרך זה הוא גם בעולם המסחר, דהנה

כמעט כל סוגי המסחר אפשר לקנות בהקפה, באופן שהמוכר מוכר עכשיו, ואילו את השכר הוא מקבל רק בהקפה לאחר זמן. מה שאין כן הרוכל ההולך מעיר לעיר, מוכרים לשלם לו מיד במזומן, שהרי רק עתה הוא נמצא כאן בעיר, ואחר כך הוא ממשיך ללכת מעיר לעיר ולא יוכלו לפגוש אותו ולשלם לו לאחר זמן.

ולכן דוקא ה"רוכל" הכריז, **מאן בעי חיי, כלומר, מי רוצה חיים כמוני**, שאני מקבל תמיד מיד כל שכר, כמו כן הוא רוצה לקבל מיד שכרו על המצוות מיד. העצה לזה, **נצור לשונך מרע**, שעל זה מקבלים מיד פירות השכר בעולם הזה כמו שנתבאר, וגם בהקפה בעולם הבא.

ולכן נתפעל רבי ינאי כל כך מפירוש, כי עד עתה הוא ראה את האיסור של לשון הרע כמו שאר העבירות, והזהירות מלשון הרע כמו שאר המצוות. אך עתה הבין את הפסוק על ידי הרוכל, שבענין זה של נצור לשונך מרע, בזה תלוי כל ענין החיים והמוות בעולם הזה ובעולם הבא, כי מי שאינו שומר פיו ולשונו, נפרעין ממנו ביסורים בעולם הזה, ואינו זוכה לחיי העולם הבא, לעומת זה השומר פיו ולשונו, זוכה לקבל פירות השכר בעולם הזה, ויזכה לחיות בעולם הבא.

וזהו (משלי יח, כא) **מות וחיים ביד לשון**, החיים והמוות ממש תלויים ביד הלשון, מי ששומר את לשונו, יש לו חיים טובים בעולם הזה ובעולם הבא, משא"כ מי שאינו שומר את לשונו, יש לו בחינת מוות בין בעולם הזה ובין בעולם הבא.^ה

ה. ובמדרש (שוח"ט תהלים לט, ב) מובא סיפור נפלא שרואים מזה בחוש ש"המוות והחיים ביד הלשון": מעשה היה במלך פרס שנטה למות ונעשה כחוש ביותר, אמרו לו הרופאים אין לך תקנה עד שיביאו חלב לביאה, ותשקה אותה עד שתרפא. שלח אצל מלך שלמה בן דוד, ונטלו בידם ממון הרבה, מיד שלח שלמה וקרא לבניהו בן יהוידע, אמר לו כיצד נוכל למצוא חלב לביאה, אמר ליה בניהו תן לי עשרה עזים, הלך הוא ועבדי המלך לגוב אריות, והיתה שם לביאה מינקת גוריה, יום ראשון עמד לו מרחוק והשליך לה אחת ואכלה, יום שני נתקרב מעט [והשליך אחרת], וכן בכל יום

ביאור ד' - הרוכל גילה איך יכולים לחפוף בעולם הזה יותר מהעולם הבא

ועל דרך זה מבאר גם החתם סופר (תורת משה פר' מצורע) כוונת המדרש, דבאמת רוב הצדיקים אינם רוצים בעצמיות של חיי העולם הזה, שהרי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר מכל חיי העולם הזה (אבות פ"ד מ"ז). אמנם יש צדיקים קדושים ועליונים החפצים דייקא בחיי עולם הזה יותר ויותר, שהרי יפה שעה אחת בתורה ובמעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא (שם).

אך זהו דוקא לשומר פיו ולשונו מכל דיבור רע, דעל ידי זה נעשה פיו טהור וקדוש, וכל התורה שהוא לומד בפיו עולה למעלה, ואכן יפה לו ביותר שעה אחת בתורה מכל חיי העולם הבא. מה שאין כן מי שאינו שומר פיו ולשונו, נטמא פיו, והתורה שהוא לומד בפיו אינו עולה למעלה, אם כן אין שעה אחת שלו בתורה, יפה מכל חיי העולם הבא,

ואם כן למה לו חיי עולם הזה, הרי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר מכל חיי העולם הזה.

וזוהו מה שהכריז הרוכל, מאן בעי חיי מאן בעי חיי, היינו שיהיה נוח לו חיי עולם הזה מכל חיי העולם הבא, ואמר שהעצה לזה הוא, נצור לשונך מרע. מה שאין כן מי שאינו שומר פיו ולשונו, לא בעי חיי, כלומר, לא נוח לו יותר חיי העולם הזה, רק נוח לו יותר חיי העולם הבא.

ביאור ה' - הרוכל גילה איך יכולים להישאר עם כל הזכויות ולא יאבד ממנו ברגע האחרון

עוד אפשר לבאר כוונת המדרש, על פי מה שנתבאר לעיל בארוכה, דברי החובת הלבבות, שהמדבר לשון הרע עוברים כל זכויותיו למי שדיבר עליו הלשון הרע, ונמצא שהאדם שלמד ועבד את ה' שבעים שנה, יתכן שיאבד את כל זכויותיו ברגע אחד של

יום, לסוף עשרה ימים נתקרב אצלה, עד שהיה משחק עמה, וממשמש בשדיה, ולקח מחלבה והלך לו לדרכו, ובאו אצל שלמה ופטרן לשלום, והלכו לדרכם.

כשהיו בחצי הדרך ראה אותו רופא בחלומו והיו אבריו מהרסין זה עם זה, הרגלים אומרים אין בכל האיברים כמונו, שאם לא הלכנו לא היה הגוף יכול להביא מן החלב. ענו הידים ואמרו אין כמונו, שאם לא היינו ממשמשין לא היה יכול להביא מן החלב, העינים אמרו אנו למעלה מן הכל, שאם לא היינו מראים לו הדרך, לא היה נעשה כלום. ענה הלב ואמר, אני למעלה מכם, שאם לא נתתי העצה, לא הועלתם בדבר כלום. ענה הלשון ואמר אני טוב מכם, שאם לא הדיבור מה הייתם עושים. ענו כל האיברים והשיבו ללשון, איך לא יראת להדמות אלינו, ואתה יושב במקום חשך ואפלה, ואין בך עצם ככל האיברים. אמרה להם הלשון, היום תאמרו שאני שולטת בכם.

כשניעור האיש משנתו, שמר החלום בלבו והלך לדרכו. נכנס אצל המלך, ואמר לו בטעות, הא לך 'חלב כלבא' שבקשנו בשבילך ותשתה. מיד קצף המלך עליו וצוה לתלותו.

כשהלך להיתלות התחילו כל האיברים רועדים, אמר להם הלשון, הלא אמרתי לכם היום שאין בכם ממש, אם אני מציל אתכם תודו לי שאני שולט עליכם? אמרו לו הן. מיד אמר הלשון לתולים אותו, השיבוני אל המלך. השיבוהו אל המלך, אמר לו למה צוית לתלותי, אמר ליה שהבאת לי חלב כלבתא, אמר לו ומה איכפת לך, ויהא לך רפואה, ועוד ללביא קורין כלבתא, לקח ממנה ושתה ונתרפא, ונמצא שהיה חלב לביאה, ופטרו אותו לשלום.

אמרו לו כל האיברים, עכשיו אנו מודים לך שאת שולטת על כל האיברים, הדא הוא דכתיב "מות וחיים ביד לשון".

כל ימי חייו בלשון הרע, זוכה שכל מצוותיו וזכויותיו נשמרים עבורו בעולם הבא.

בפרשתינו מבואר חומר הנגעים

והנה בפרשתן מבואר ענין הנגעים, והדבר ידוע שהנגעים היו באים מחמת חטא לשון הרע, כמו שאמרו בגמרא (ערכין טו:), כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו. והנה בזמן שהיה בית המקדש קיים והיה בפועל נגעים, היה פחד עצום לדבר לשון הרע, שהרי היו רואים מיד את התוצאות בשטח, שמיד בא עליו נגע ואין העולם הפקר ח"ו. והיה זה מחסדי השי"ת, להציל את כלל ישראל שלא יכשלו בחטא לשון הרע, על ידי שהיו רואים עין בעין את העונש המגיע לכל מי שנכשל בחטא זה.

אמנם עתה בזמן הזה שבעוונותינו הרבים אין לנו לא בית המקדש ולא קרבנות, לא נגעי בתים ולא שום סוג נגע, ומשום זה גופא אין אנו מרגישים כלל חומר העון של לשון הרע, מאחר שאין אנו רואים בחוש העונש הגדול שמקבלים על זה, וממילא אנו נכשלים בזה אחר זה בדיבורי לשון הרע, והוא נורא ואיום, שהרי אין לנו היום כפרה שלימה כמו שהיה לנו בזמן המקדש, אין לנו הצער והבזיון של הנגעים שיכפר בעדינו, ואין לנו בית המקדש שנוכל להקריב שם קרבנות המכפרים על כל חטא ועון, והחובות רק מוסיפים ומצטברים רח"ל.

אמנם החפץ חיים בספרו שמירת הלשון (ח"א שער הזכירה פ"ו) כותב, שבאמת הוא מחסדי

דיבור לשון הרע. ובודאי חיים כאלו אינם נקראים חיים, ואין שום חפץ בחיים כאלו, כי הרי בסוף מתגלה שכל עבודתו במשך עשרות שנים של ימי חייו, הכל נאבד ממנו ברגע אחד ועבר לאיש אחר.

וזהו מה שהכריז הרוכל, מאן בעי חיי, מי רוצה חיים כאלו שיש חפץ בהם, 'החפץ - חיים', שישאר לזכותו כל מצוותיו אשר עשה במשך כל שנות חייו, העצה לזה, נצור לשונך מרע, שישמור עצמו מאד במשך כל ימי חייו שלא להיכשל אפילו פעם אחת בלשון הרע.

סיכום חמשת הביאורים בדברי המדרש

ונמצא שיש לנו חמשה ביאורים נפלאים בדברי המדרש, מה גילה הרוכל, ומה היה הסם חיים שרצה למכור לאנשים:

(א) שעל ידי שישמור את פיו ולשונו מרע, יהיה לו שמחה וסיפוק כל הימים, ולא יצפה שיעברו הימים, רק אדרבה, יהיה אוהב ימים.

(ב) על ידי שלא יאמר על שום דבר שהוא רע, רק יראה את הטוב שבכל דבר, יהיה 'חפץ חיים' ולא יחיה בעל כרחו.

(ג) איש השומר לשונו מדיבורים רעים, זוכה מיד לקבל שכרו בעולם הזה כדרך הרוכל שמקבל שכרו מיד, וכמו כן יזכה ל'חיים' בעולם הבא.

(ד) השומר פיו ולשונו, נוח לו יותר חיי העולם הזה מהעולם הבא.

(ה) מי שאינו נכשל אפילו פעם אחת במשך

1. באמת מבואר שם בגמרא (בדף טז.), שעל שבעה דברים נגעים באין, על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין. אך כבר כתבו הראשונים, שבעיקר היו באין על לשון הרע.

2. וכבר יצא לאור הספר הנפלא 'כרם אליעזר' מאת ידידי ש"ב הגה"ח רבי אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א, ומבאר שם כל ההלכות אלו בטוב טעם ודעת, וכן אם כהיום יש לנו מסכת נגעים, ע"ש באריכות.

השי"ת מה שאין לנו היום נגעים, כי מאחר שאין לנו היום לא מקדש ולא קרבנות, ולא כהן מטהר, אם היה הקדוש ברוך הוא מביא את הנגעים על גוף האדם, היה האיש נשאר בטומאתו לעד, ולא היה אפשר לו להינקות מזה.

ובאמת אפשר לומר עוד יותר מזה, שמה שאין לנו נגעים היום, אין זה חסרון אלא מעלה. כי הרי ידוע שאין הקב"ה מנסה את האדם בנסיון שאינו יכול לעמוד בו. נמצא שהדבר מוכרח שמלפנים כשהיו נגעים, הם לא היו יכולים לעמוד בנסיון של דיבורי לשון הרע, אילולי עונש הנגעים, ולכן נתן להם הקב"ה עונש הנגעים, כדי שיהיה להם האפשרות לעמוד בנסיון.

משא"כ בזמנינו שאנו רואים שאין היום עונש הנגעים, ומכל מקום השי"ת מצווה

אותנו באיסור לשון הרע, שהרי התורה נצחית היא ונוהגת תמיד בכל הדורות, ובודאי איסור חטא לשון הרע נוהגת גם בזמנינו, ממילא מוכרח מזה שהיום יש לנו כח יותר מבזמן המקדש, שאפילו בלא נגעים ובלא ראיית העונש בחוש, מכל מקום יש לנו היכולת לעמוד בנסיון ולהתגבר שלא לדבר לשון הרע. והוא בבחינת 'אכשר דרא'.

והגם שהמציאות מוכיח שקשה מאד בזמנינו להתגבר שלא לדבר לשון הרע, וכמו שכבר נתבאר שהיצר הרע משקיע בזה כל כוחו להכשיל כל אדם שבעולם בעון זה, כמו שאמרו **בגמרא** כולם בלשון הרע - באבק לשון הרע. אך בודאי יש לנו האפשרות והכח להתגבר על נסיון קשה זה, על פי הכלל שאין הקב"ה נותן נסיון להאדם שאינו יכול לעמוד בה.

עצות איך להתגבר שלא להיכשל בלשון הרע

טומאת הנגע שבאה על ידי חטא לשון הרע, נשארת דבוקה רק בנפש האדם, ואינה בולטת על גופו מבחוץ.

וזהו כוונת המדרש (תנחומא מצורע, ד), 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו' (משלי כא, כג), אל תהי קורא כן, אלא שומר מצרעת נפשו. כי בזמנינו הנגע והצרעת דבוקה בנפש - צרעת הנפש. וכשיתבונן בדבר זה, שבכל פעם שהוא מדבר לשון הרע, פורחת לו צרעת על נפשו, ירעד ויזדעזע ולא יכשל עוד בזה.^ח

והנה יש כמה וכמה עצות איך יכולים להתגבר על הנסיון הקשה שלא לדבר לשון הרע:

עצה א' - להתבונן שגם בזמנינו יש בחינת נגעים רח"ל

העצה הראשונה הוא, להתבונן שבאמת אפילו בזמנינו יש ענין הנגעים, כמו שכתב החפץ חיים בספרו שמירת הלשון (ח"א שער הזכירה פ"ו) בשם ספר נחל קדומים, שבזמנינו

ח. וכמו שכתב שם השמירת הלשון בהמשך דבריו: "האדם המורגל בחטא זה ח"ו, צריך להתאונן תמיד על נפשו, כי אף שמחפה עליו הקדוש ברוך הוא בזה העולם, ואינו מראה קלונו לכל, עכ"פ אחר פטירתו שתצא הנפש מהגוף, תתגלה זוהמת צרעתו לעיני הכל, וכל עוד שתהא דבוקה חלאת

הנגעים, בכל פעם שהאדם נחלה ח"ו באיזה מחלה, יש לו לחשוב שהמחלה באה לו במקום הנגע שהיה צריך לבוא עליו עבור הלשון הרע, וזה יעורר אותו להתחזק מאד שלא לדבר עוד לשון הרע.

עצה ב' - להתפלל בכל יום שינצל מלשון הרע

העצה השניה הוא, להתפלל ולשפוך שיח לפני ה' מדי יום ביומו, שיציל אותו שלא יכשל בדיבורי לשון הרע. ובזה יהיה לו פתחון פה בעולם העליון לומר, שמה שנכשל בחטא לשון הרע היה מפני שהיה לו קשה מאד להתגבר על זה, אך עכ"פ רצה והשתוקק מאד להינצל מחטא זה, והא ראיא, שהרי התפלל על זה בכל לבו מדי יום ביומו שיזכה להינצל מחטא זה, אך מה יעשה שבסוף תקפו יצרו ולא היה לו הכח להתגבר עליו.

ועיקר התועלת שיש על ידי תפילה זו הוא, שאכן זוכים על ידה לסייעתא דשמיא להתגבר על נסיון זה. וכמו שאמרו חז"ל (סוכה נב:), יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו, אינו יכול לו. ואיך אפשר לזכות שהקב"ה יעזור לו, על ידי שיתפלל על זה בכל יום, ובזכות זה יזכה לסייעתא דשמיא ועזר ממעל, ועי"ז יוכל לו להיצר הרע. כי כשיש להאדם

וכיוצא בזה כתב השל"ה הק' (פר' תזריע מצורע דרך חיים תוכחת מוסר, ה), שאל יחשוב אדם המספר לשון הרע כשרואה את עצמו שאינו נעשה מצורע מזה, שהוא לטובתו, כי אדרבה זה לרעתו, כי נפשו מצורעת, כמו שנאמר (משלי כא, כג) 'שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו', אל תקרי 'מצרות' אלא 'מצרעת' נפשו, כלומר, כי נפשו שהיא נשמתו נעשה מצורעת רח"ל. והוא גרוע הרבה יותר מצרעת הגוף, כי צרעת הגוף יכול להתרפאות בדרך הטבע, משא"כ צרעת הנשמה, נדבקת תמיד לנשמה^י ואינה יורדת כי אם על ידי תשובה גדולה, על כן השומר נפשו ירחק מלשון הרע בתכלית ההרחקה.

עוד כתב החפץ חיים (שם) בשם הספר דבר שבקדושה שכתב בשם ספר הקנה, "ראה והבן שכל המוציא לשון הרע מפיו נידון בצרעת. אמר לו רבי, אם כן כל ישראל יהיו מצורעים, אמר לו, שקולה העניות כצרעת, והרי הוא עני הנמסר בידי אדם". הרי מבואר להדיא שגם בימינו יש ענין העניות השקולה כצרעת, ולכן כשהאדם רואה ח"ו שהוא נענש בעניות, יתעורר מזה לחזור מיד בתשובה ולהתחזק מעתה והלאה שלא להיכשל עוד בלשון הרע, ובזכות זה יוסר ממנו צרעת העניות ויזכה לשפע בהרחבה.

ואאמור הגה"צ שליט"א אומר תמיד, שכל המחלות שיש בזמנינו כולם באים במקום

הזהמא הזו בנפש, בודאי לא יבוא מנוגע בהיכל ה' בגן עדן, ויצטרך לישב בדד למעלה חוץ למחנה ישראל, שהוא מקום הקליפות והחיצונים, אם לא עשה תשובה כראוי.

ט. ומרגישים את צרעת הנשמה ביותר בתורה ותפילה, רוצים ללמוד ולהתפלל ומרגישים שלא יכולים, כי צרעת הנשמה מפריע לו ללמוד ולהתפלל. ולכן רק לאחר שמתפללים 'נצור לשוני מרע', מוסיפים להתפלל 'פתח לבי בתורתך'. ומטעם זה אמר רשב"י (ירושלמי ברכות פ"א ה"ב), שאילו היה על הר סיני, היה מבקש מהשי"ת שיברא להאדם פה מיוחד עבור לימוד התורה, כי דיבורי לשון הרע פשוט מפריעים בפועל ללימוד התורה.

י. משא"כ אם אינו מתפלל על כך, לא יועיל מה שיאמר לבית דין של מעלה, שהיה קשה לו מאד להתגבר על נסיון זה, כי יאמרו לו, לכל הפחות היה לך להתפלל על זה, ולהראות שיש לך תשוקה להינצל מזה.

בפיו את האיסור, לא יבוא להיכשל בדיבורי לשון הרע.

כי עיקר הטעם שאנשים נכשלים בלשון הרע, הוא מפני ששוכחים לגמרי שהוא חטא, מאחר שלדאבוננו רגילים כל כך לדבר לשון הרע, עד שזה נעשה עבירה שדשו בה רבים, ובכלל העבירות שהאדם דש בעקביו. ועוד, מפני שאינו מרגיש בשעת מעשה שהוא נכשל כעת בחטא, כי הרי אינו עושה בשעת מעשה שום פעולה, רק בסך הכל הוא מוציא כמה דיבורים מפיו, והם דיבורים אמיתיים^י שראה אותם בעיניו, ולכן אינו מרגיש שהוא נכשל כעת בעבירה.

גודל חומרת העון של לשון הרע

ובאמת עון לשון הרע הוא מן החמורות שבחמורות, והוא עוד יותר חמור מהשלשה עבירות חמורות, כמו שאמרו **בירושלמי** (פאה פ"א ה"א), ארבעה דברים שהן נפרעין מן האדם בעולם הזה^י, והקדן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן, עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, "ולשון הרע כנגד כולן".

ואמרו **חז"ל** (ילקוט שמעוני איוב, תתקו), ארבע כיתות אין מקבלים פני שכינה, ואחד מהם הוא כת מספרי לשון הרע. עוד אמרו **חז"ל** (ערכין טו:), כל המספר לשון הרע, כאילו

השתוקקות אמיתית לדבר טוב, בודאי ממלא השי"ת את משאלתו ותשוקתו.

ובאמת אנו אכן מתפללים על זה שלשה פעמים מדי יום ביומו, לאחר תפילת שמונה עשרה, **'נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה'**, רק צריכים לכוון מה שאומרים בזה, ולבקש על זה בכל לבו^י. ובנוסף לזה יש תפילה מיוחדת שתיקן מרן החפץ חיים על זה (בסוף ספרו חובת השמירה)^י, וכתב שנכון לבקש בקשה זו בכל יום בבוקר אחר התפילה.

והחפץ חיים מוסיף שם, שמלבד עצם סגולת התפילה, יש בזה תועלת, כי על ידי שיזכור כל יום בפיו שיש איסור לשון הרע, ויתפלל על כך שינצל מאיסור זה, יהיה לו דבר זה למזכרת שלא ילכד בעון זה.

עצה ג' - יזכיר בפיו בכל יום האיסור לדבר לשון הרע

וזה גופא הוא באמת **העצה השלישית** איך להינצל מחטא לשון הרע, על ידי שיזכיר לעצמו בכל יום את האיסור לדבר לשון הרע, וזה באמת אחד מהשש זכירות שהאדם צריך לזכור בכל יום, כמו שנאמר (דברים כד, ט), **'זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים'**. ועל ידי שיזכור בכל יום

יא. ומלבד מה שהוא מתפלל על עצמו שינצל מלשון הרע, יתפלל גם עבור בניו שיזכו לשמור את לשונם. וכמו כן הוא עצמו לא יסתפק במה שהוא מתפלל על עצמו, רק יוסיף לבקש גם מאחרים שיתפללו עליו, וכעין מה שאמרו **חז"ל** (שבת סז:), וטמא טמא יקרא (ויקרא יג, מה), צריך להודיע צערו לרבים, "ורבים יבקשו עליו רחמים".

יב. וזה נוסחה: "רבונו של עולם, יהי רצון מלפניך אל רחום וחנון, שתזכני היום ובכל יום לשמור פי ולשוני, לבלי להילכד בדיבורים אסורים, דהיינו מעון לשון הרע כדכתיב לא תשא שמע שוא וקרי ביה לא תשיא, שאסרה התורה לספר ולקבל, וגם מעון רכילות כדכתיב לא תלך רכיל בעמך. ואהיה זהיר מלדבר אפילו על איש יחיד, וכל שכן מלדבר דלטוריא על כלל ישראל שעונו חמור מאוד". וכו'.
יג. כי אם הלשון הרע שהוא אומר הוא דברי שקר, זה איסור חמור יותר, והוא כבר נכלל במוציא שם רע רח"ל.

יד. לפעמים מגיע לאדם צרה והוא לא מבין על מה ולמה הגיע לו הצרה הזאת. אך באמת יתכן שהוא בא מחמת שדיבר לשון הרע, שהרי נפרעין על זה מן האדם בעולם הזה.

מספר עולה עד כנגד כסא הכבוד. והאור החיים הק' כתב (ויקרא יד, ט), "אין לך דבר שמרחיק האדם מן קונו כלשון הרע".

ואין כאן המקום להאריך עוד בזה, כמו שכבר כתב החפץ חיים בספרו שמירת הלשון (ח"ב פט"ז), "כשנבוא להאריך גדולת עון חטא הלשון, מה שהאדם יכול לפגום בלשונו, אין בכוחינו, כי מלא מזה בכל התורה ונביאים וכתובים ומאמרי חז"ל".

כפר בעיקר, שנאמר (תהלים יב, ה) אשר אמרו ללשונו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו. ופירש"י, האומרים ללשונו נגביר - כמי שאומר 'מי אדון לנו', דכופרים בעיקר. טו

וכל כך גדול הקלקול הנעשה על ידי חטא הלשון הרע, עד שהעון מגיע עד למעלה בשמים במקום קדוש ונורא, כנגד בית קדשי הקדשים שלמעלה, כמו שמאריך החפץ חיים על זה (שמירת הלשון ח"ב פ"ה) טו. ובתנא דבי אליהו (פרק יח) איתא, שהלשון הרע שהוא

טו. והגם שלשון הרע הוא חטא של בין אדם לחבירו, אך מתוך כך מגיעים גם לחטא בין אדם למקום, כי אדם הרגיל לדבר לשון הרע, הוא מרגיש שהוא מנהל את העולם, הוא מחליט על מי לדבר רע ועל מי לא, בבחינת 'מי אדון לנו'.

ובענין זה שלשון הרע הוא חטא בין אדם לחבירו, יש ווארט יקר מהאמרי אמת מגור זצוק"ל, דהנה איתא במשנה (נגעים פ"ג מ"ב) חתן שנראה בו נגע, נותנין לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו. והיינו שאין הכהן בא לבדוק אותו מיד, כי שמא יטמאנו באמצע ימי שמחתו, ולכן הוא בא לבדוק רק לאחר שבעת ימי המשתה.

וקשה, הרי הנגעים באים על חטא לשון הרע, וכיון שהחתן מוחלים לו כל עוונותיו מנין לו נגעים. ותרץ האמרי אמת, דהלוא אי אפשר שהחתן ביום חופתו יהיה יותר במעלה מביום הכפורים, וביום הכיפורים הרי ידוע שאינו מכפר אלא על עבירות שבין אדם למקום, והנה הנגעים באין על עבירות שבין אדם לחבירו, ולכן הגם שמוחלין לחתן על כל עוונותיו, מכל מקום שייך שיראה נגע באמצע ימי המשתה, אם עוד לא ריצה את חבירו שדיבר עליו לשון הרע.

טז. וזה לשונו: הנה מצינו בתורה כשעושה אדם איזה עבירה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, מביא חטאת, וזריקתו על מזבח החיצון. וכהן המשוח כשעובר עבירה צריך להיות הזאתו על מזבח הפנימי ועל פרוכת הקודש, והטעם הוא כפשוטו, דבכל עבירה שאדם עושה מגיע הקלקול למעלה בעולמות הקדושים לפי גודל נשמתו. וכו'.

והנה מצינו לפעמים אפילו באדם פשוט, מפני גודל קלקולו הגיע העון עד למעלה במקום קדוש ונורא והוא כנגד בית קדשי הקדשים, ועל כן צוותה התורה להזות כנגד אותו מקום בשבילו, ומצינו דבר זה במצורע, כמו שכתוב בתורה (ויקרא טז) וטבל הכהן וגו' והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים לפני ה', ואיתא בתורת כהנים [והובא בפירש"י] כנגד בית קדשי הקדשים. והטעם, שבגודל קלקולו הגיע עונו למעלה בקודש הקדשים, לכך צריך להיות הזאה ג"כ כנגד אותו מקום לטהרו. וכמה צריך האדם להזדעזע מזה, כשיזכור שעוונותיו הגיעו עד בית קודש הקדשים. וכו'.

ויותר מזה נוכל לראות דבר נפלא ונורא מאוד, שהכהן הגדול כשהוא נכנס פעם אחת בשנה בבית קדש הקדשים, עבודה הראשונה שלו קודם קבלת דם הפר וזריקתו היתה הקטרת הקטורת כדכתיב בתורה, ואיתא ביומא (דף מד) שהקטורת היתה מכפרת על חטא הלשון, וכו' שאמרו שם, יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. מזה נוכל להבין גודל קלקולו של הלשון שהגיע עד בית קודש הקדשים לפני ולפנים, ושם צריך לזה כהן גדול שהוא האיש המקודש מכל כלל ישראל והוא יראה לכפר שם לפני ה'. ועיי"ש עוד.

יז. וראה המשך דברי החפץ חיים שם: "ובדרך כלל ידע האדם, כי הוא מקלקל בזה למעלה בעולמות העליונים, כי הוא מגביר בזה הסטרא אחרא ונותן לו כח להלשין על כל העולם. ומקלקל למטה בכל הבריאה כולה. ומקלקל לעצמו, שהוא ממשיך בזה רוח הטומאה על כל אברי נפשו, כדאיתא בזה"ק

על ידי ביאתו אל הכהן יבין מאליו כמה גדול כח הדיבור

נשאר טהור, ולעומת זה במילה אחת שהכהן מוציא מפיו 'טמא', חל עליו כל דיני טומאת צרעת, והוא צריך לשבת בדד מחוץ למחנה, ולהתגלח כדלעת וכדומה, וכל זה נגרם לו על ידי תיבה אחת שהוציא הכהן מפיו 'טמא'.

וממילא יתעורר מזה להחשיב את דיבוריו, ולחשוב טוב טוב לפני שהוא מוציא איזה דיבור מפיו, אם הוא דיבור נכון וכשר, או שהוא עומד להיכשל על ידי דיבור זה בעון לשון הרע."

עצה ד' - לימוד ספר "חפץ חיים" ו"שמירת הלשון"

ובאמת בימינו שאין לנו לא טומאת נגעים ולא טהרתם, יש לנו לקיים את הפסוק **'זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן'** באופן אחר לגמרי, שהוא גופא באמת **העצה הרביעית** איך להינצל מחטא לשון הרע. על ידי שילמוד **'תורת המצורע'**, היינו הלכות לשון הרע, ובא הרמז בזה, **'הובא אל**

אך למרות כל מה שנתבאר גודל וחומר החטא, רובא דרובא של אנשים שוכחים לגמרי שיש בכלל צד עבירה בדבר, ונראה להאדם שהוא בסך הכל מוציא כמה דיבורים אמיתיים מפיו ואינו עושה בזה שום עוולה.

אך על ידי שיזכיר לעצמו בכל יום, שיש איסור גמור מדאורייתא לדבר לשון הרע, כבר לא יִשְׁכַּח הדבר ממנו.

ועפ"י יסוד זה מבאר המגיד מדובנא מה שנאמר בפרשתן (יד, ב), **'זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן'**. כי עיקר הטעם מה שלא נזהרים לדבר לשון הרע, הוא מפני שלא מרגישים שעושים חטא בזה, כי סך הכל אומרים איזה דיבור קטן. ולכן ציוותה התורה **'והובא אל הכהן'**, כדי שילמוד מזה עד כמה גדול כח הדיבור, שהרי במילה אחת שהכהן מוציא מפיו 'טהור', הוא

פ' מצורע. ומקלקל לאחרים, כמו שאמרו חז"ל, לישנא תליתאי [זה לשון הרוכל שהוא שלישית בין אדם לחבירו לגלות לו סוד] קטיל תליתאי, האומרו והמקבלו והנאמר עליו".
יח. ומרן רבי חיים מוואליצין ביאר בדרך אחר למה צריך להביאו אל הכהן, כי לדאבונינו עיקר דיבורי הלשון הרע הוא על הצדיקים ומנהיגי ישראל, ולכן זהו דרך כפרתו, **"והובא אל הכהן"**, דבזה יכניע עצמו לפני מנהיג הדור לבקש ממנו מחילה, ושיטהר אותו. ובאמת הצדיק עצמו אינו מקפיד כל כך על זה שמדברים עליו, כי על ידי זה הוא מזדכך לגמרי, והוא זוכה לקבל כל המצוות של כל המדברים עליו.

והכלי יקר מבאר בדרך אחר מהו הענין של **'והובא אל הכהן'**: "והצרעת מכריחו שבעל כרחו שלא בטובתו יובא אל הכהן לבקש ממנו רפואה לדעת מוסר השכל, כי אילו הלך מתחילה מרצונו לבקש תורה משפתי כהן, ולהיות מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, ושלא לשלח מדנים בין אחים בשוט לשונו, אז לא היה בא לידי צרעת זה, ומאחר שלא עשה זה מרצונו בהיותו בריא אולם, הנה עכשיו **"והובא אל הכהן"** בעל כרחו, לבקש ממנו דרך התשובה.

וזה שאמר, **זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו**, כי ביום שיחדש לב טהור בקרבו ויקבל עליו לשוב בתשובה, בו ביום יובא בעל כרחו אל הכהן ללמוד ממנו דרך ה'. ולשון **'והובא'** אינו מדבר בהעתק ממקום למקום, אלא מדבר בהעתק לבו מן הדרך הרע אשר היה בו אל הדרך הטוב, והוא שיקבל עליו להתקרב אל הכהן ולבקש **"תורה"** מפיהו, ועל זה אמר זאת תהיה תורת.

ויש מבארים בדרך צחות, שהנגעים הוא מחלה מדבקת, ולכן הוא צריך לשבת בדד מחוץ למחנה, כדי שלא להדביק את אחרים במחלתו. ורק אל הכהן מותר לו ללכת, כי הוא מטהר אותו ומסיר ממנו המחלה.

לפתוח את הפה, כי כבר יודעים את ההלכות על בוריים מה אסור לדבר ומה מותר לדבר.

ע"י לימוד ספרי החפץ חיים אין אנו צריכים לעשות עצמינו כאילמים

ויתכן שזהו כוונת הגמרא (חולין פט.), אמר רבי יצחק, מאי דכתיב (תהלים נח, ב) **האומנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם**, מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו **כאילם**, יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר **צדק תדברון**.

והיינו, שבאמת היה צריך האדם לעשות עצמו כאילם ולא לדבר כלל, כי הרי בכל דיבור יתכן שיהיה מעורב בו לשון הרע או שאר דיבורים אסורים. יכול אף לדברי תורה?, היינו, שאם ילמד ההלכות של הדיבורים האסורים, כל שכן שיצטרך לעשות עצמו כאילם כי יראה שם גודל האיסור. תלמוד לומר **'צדק תדברון'**, והיינו שאדרבה, דוקא על ידי הלימוד, כשידע ברור מה מותר לדבר ומה אסור, אז כבר יוכל לפתוח פיו לרווחה ולדבר כפי דיני התורה.^{כא}

הכהן, היינו הכהן הגדול מאחיו, **מרן החפץ חיים** זצוק"ל, שזיכה אותנו בספר שלם על ההלכות הללו.^ט

ובודאי לאחר שלומדים ספר חפץ חיים, שוב אי אפשר לטעות ולומר, מה כבר עשיתי, הרי בסך הכל רק דיברתי כמה דיבורים, כי רואים בתוך ספרו, תלי תלים של פרטי הלכות בענין הדיבור, מה מותר לדבר ומה אסור, באיזה אופן מותר לדבר ובאיזה אופן אסור, וממילא רואים מזה חשיבות הדיבור, כמה הלכות גדולות תלויים בכל דיבור, וממילא זה גורם לאדם שיזהר בדיבוריו.

וכך ענה פעם מרן **החפץ חיים** בעצמו לאחד שאמר לו, שעל ידי ספרו הוא גורם לאנשים שלא יוכלו לפתוח את פיהם, כי רואים שם שהכל נכלל בלשון הרע. אמר לו החפץ חיים, אדרבה, ממש להיפך, עד שלא לומדים את ספרי חפץ חיים, אסור לפתוח את הפה, כי הרי לא יודעים את ההלכות, ואולי יהיה מעורב בדיבורם לשון הרע, ורק לאחר שלומדים את ספרי, אזי אפשר ומותר

יט. רבי משה ווייל היה פעם אצל **החפץ חיים** כשכבר היה ישיש בן פ"ג שנים, והחפץ חיים ביקש לו שישפור את השיניים שיש לו בפיו, וספר רבי משה, וראה שעוד יש להחפץ חיים כל הל"ב שיניים. ואמר לו החפץ חיים, שהוא רצה להראות לו בזה השכר שמקבלים על שמירת הלשון. ואפשר להוסיף על זה, שלעומת זה לרשע אומרים בהגדה של פסח, **'הקהה את שיניו'**.

כ. בפשטות הכוונה בזה, שהיה לגמרא הוא אמינא וצד לומר, שהאדם צריך לעשות עצמו כאילם לגמרי שלא להוציא מפיו אפילו דיבורי תורה, כי מוטב שיהיה פיו סגור לגמרי אפילו ללימוד התורה, ממה שיפתח את פיו, דאז יוכל להיכשל בלשון הרע. והוא נורא ואיום.

כא. בעל הקיצור שולחן ערוך בספרו **'אפריון'**, מבאר דבר נחמד על פי גמרא זו. דהנה באמת יש להבין למה היה צריך המצורע להביא בדוקא שתי צפרים, למה לא די לו באחת. עוד יש להבין למה ציפור אחת נשחטת והשני נשארה בחייה, ועוד יש להבין למה הציפור נשלחת דוקא על פני השדה, למה אינה נשלחת לים או למדבר או לעיר, למה דוקא על פני השדה.

ומבאר האפריון, דהנה איתא בגמרא (עירובין כא:), דרש רבא וכו' לכה דודי נצא השדה, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אל תדינני כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות וכו', נצא השדה, בא ואראך תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך הדחק וכו'. ופירש"י השדה, בני בגא ועובדי אדמה ועוסקין בתורה מתוך דחק.

והנה המפרשים (עי' רמב"ן ויקרא א, ט) כתבו טעם על הקרבנות, שיתן האדם אל לבו, כי הוא היה ראוי

דברי התעוררות לעשות שיעור קבוע בספר חפץ חיים ושמירת הלשון

ואכן זקני הגאון הגדול רבי לוי רבינוביץ זצוק"ל בעל מעדני השלחן, היה לומד בקביעות איתנה מדי יום ביומו ספר חפץ חיים ושמירת הלשון, עד שבסוף ימיו העיד על עצמו: "מעולם לא נכשלתי בעוון לשון הרע".

כל מי שהכיר אותו קצת, יכול להעיד עליו שאכן כך היה, הוא לא היה מעורב בשום

ובנוסף לזה זיכה אותנו החפץ חיים בספר 'שמירת הלשון', שהם דברי מוסר נוקבים ודברי התעוררות להיזהר מהחטא הגדול הזה.^כ וכבר תיקנו גדולי הדורות, ללמוד בכל יום שתי הלכות בספר חפץ חיים, ולימוד יומי בספר שמירת הלשון, וכבר יצא מזה תועלת מרובה לרובות אלפי ישראל, להיזהר כל חד לפום דרגה דיליה מלהיכשל בחטא החמור של לשון הרע ורכילות.

לאלו הדברים שעושים עם הקרבן, כמו שחיטה שריפה וכדומה, רק הקב"ה ברחמיו נתן בהמה או עוף תמורתו.

ולפי"ז י"ל דאם היו מביאין צפור אחד ונשחט, היה המצורע נותן אל לבו, כי לא טוב הדיבור והיה סוגר דלתי פיו להיות כאילם כל ימיו. ובאמת לא זו הדרך הישר תמיד, וכדאמרין בגמרא הנ"ל, צדק תדברון, ובפרט זה האיש שכבר נכשל בלשון הרע, שתקנתו הוא שיעסוק בתורה כדאיתא בערכין (טו:).

ולכן הוא צריך להביא עוד צפור אחד שנשאר חי, להורות כי הדיבור גורם ג"כ חיות, והחיים והמות ביד הלשון (משלי יח, כא), והיינו התורה, וכדאמרין (בירושלמי סוף ברכות) כל פטפוטין בישין בר מפטפוטין דאורייתא. רק שלא יעלה על לבו לעסוק בה מתוך הרחבה דוקא, ובפרט שכבר נכשל בגסות הרוח, ולכן נשלח הצפור דוקא על פני השדה, לרמז לו ראייה מאנשי השדה שעוסקין בתורה מתוך הדחק. **כב.** מרן הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א סיפר, שרבו הגאון רבי משה שניידער שאל את מרן החפץ חיים, למה לא הביא שום פעם בספריו הלשון החרף ביותר של הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ו) על בעלי לשון הרע, וזה לשונו, "ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא, אלא נכרתים ואובדין, ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים", והרמב"ם ממשיך, שהם המינים והאפיקורוסין והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים וכו', ובסוף הרשימה הוא כותב 'ובעלי לשון הרע'.

והנה כל הלומד קטע זה מזדעזע לגמרי כמה חמור הוא להיות בעל לשון הרע, שהוא ממש כמו המינים והאפיקורסים שאין להם חלק לעולם הבא, והם נכרתים ואובדין ונידונין לעולמי עד. ובודאי אם היה החפץ חיים מביא קטע זה בספריו, היו הלומדים מתעוררים מאד מזה, ובכן - הוא שאל את החפץ חיים, למה לא הביא רבינו בספריו בשום מקום את דברי הרמב"ם הללו.

השיב לו החפץ חיים, "פצצה אדירה כזאת לא רציתי לזרוק".

ובפשטות הכוונה בזה, שהחפץ חיים חשש, שאנשים שיראו את דברי הרמב"ם יוכלו להתייאש לגמרי ח"ו, כי קשה להם מאד להתגבר שלא לדבר לשון הרע, וכשיראו שמחמת זה הם כמו המינים והאפיקורסים, יתייאשו לגמרי מיהדותם ח"ו.

אך אפשר לומר שנכלל בזה עוד כוונה עמוקה, כי החפץ חיים הרי היה פוסק הדור, לא רק הפוסק של דורו, רק הפוסק של כל הדורות הבאים אחריו, ספרו ה'משנה ברורה' נתקבל על כל ישראל כ'פוסק אחרון', והכלל הוא שכפי מה שפוסקים בבית דין של מטה, כך פוסקים בבית דין של מעלה, ולכן לא העתיק החפץ חיים דברי הרמב"ם הללו, כי לא רצה לקבוע שכך הוא ההלכה למעשה, כדי שלא להכביד עונשם של בעלי הלשון הרע בבית דין של מעלה, להיות נכרתין ונידונין לעולמי עולמים. והגם שהרמב"ם כבר פסק כן, ובודאי פסקיו מקובלים בבית דין של מעלה, מכל מקום לא רצה לחזור ולפסוק עוד פעם בבית דין של מטה שכך הוא ההלכה למעשה.

פוליטיק או מחלוקת, ולא ידע כלל על קיומם, לא היה שייך אצלו כלל הענין של לשון הרע. והכל בזכות לימוד ספרי החפץ חיים.

ואכן זקני היה תמיד מעורר על זה, ללמוד בקביעות ספרי החפץ חיים, וציוה לצאצאיו לקבוע שיעור בספר חפץ חיים בבית מדי שבת בשבתו בעת סעודת השבת. פעם אחת אמרתי לו, שעשיתי כדבריו וקבעתי שיעור בביתי בעת סעודת השבת, אך יש לי ב"ה ילדים קטנים, והם לא מסוגלים להבין את פרטי ההלכות שהחפץ חיים אומר, וממילא אינם מקשיבים לשיעור ואיני רואה תועלת בזה.

אמר לי זקני, מעתה ואילך אל תקבע שיעור בספר 'חפץ חיים', רק בספר 'שמירת הלשון', כי ספר זה יכולים אפילו ילדים קטנים להבין. ואפילו כשלומדים רק ספר זה יוצא מזה תועלת מרובה, כי מתעוררים מאד מהדברי מוסר והתעוררות, עד כמה חמור עון לשון הרע, וכשיושרש הדבר במוחם הקטן שיש איסור חמור לדבר לשון הרע, ממילא כבר ירצו מעצמם בהמשך ללמוד גם ספר חפץ חיים, כדי לדעת את המעשה אשר יעשון, מה אסור לדבר ומה מותר.

ועוד אמר לי זקני תחת אחד השיחים, שאפילו אם לא מבינים דברי החפץ חיים ופרטי ההלכות, מכל מקום יש תועלת גדולה בזה, כי בזה לבד שהם שומעים בסעודות השבת את המילים 'חפץ חיים' כ"י, זה כבר מעורר אותם להיזהר מלשון הרע, וכמו שנאמר (תהלים לד, ג-יד), 'מי האיש ה'חפץ חיים' וגו' - נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, זהו העצה לכל מי שהוא 'חפץ בחיים', שינצור לשונו מכל דיבור רע.

היוצא מדברינו, שזהו לכאורה העצה הטובה ביותר שיש לנו בדורינו איך להתעורר לשמירת הלשון, על ידי לימוד ספר חפץ חיים כ"י, ואם אינו מרגיש חשק וטעם בלימוד הלכות לשון הרע, ילמד עכ"פ ספר שמירת הלשון, וזה כבר יעורר אותו ללמוד גם את ההלכות וכנ"ל.

ובאמת בעצה הזאת גופא נכלל גם העצה הקודמת, שיזכור בפיו בכל יום את האיסור לדבר לשון הרע, כי כשלומדים ספר חפץ חיים דבר יום ביומו, נמצא שעוסקים כל יום בענין איסור לשון הרע, וממילא כבר נזכרים כל יום שיש איסור לדבר לשון הרע. כ"י

כג. ולפי זה מתקיים הענין אפילו אם רק אומרים ווארט על הפרשה מספר 'חפץ חיים' על התורה, כי גם בזה ישמעו הילדים בסעודת השבת את המילים 'חפץ חיים', וזה לבד כבר יעורר אותם להיזהר מלשון הרע.

כד. מרן החפץ חיים הגיע פעם למרן רבי ישראל סלנטר, ואמר לו שהוא מסתפק אם לעסוק בחיבור ספרו חפץ חיים, כי איזה תועלת יהיה מזה, הלוא לדאבוניו הרבה אנשים נכשלים בעון לשון הרע. אמר לו רבי ישראל סלנטר, בודאי תמשיך לעסוק בכתיבת ספרך, כי אפילו אם תזכה שעכ"פ איש אחד יוציא אנחה אחרי לימוד ספרך, על זה שלדאבונו הוא עובר על דברי הספר ומדבר בקביעות לשון הרע, כבר היה שווה כל העסק בכתיבת ספר זה, כי יש חילוק גדול בשמים, בין מי שנכשל בקביעות בדיבורי לשון הרע, ולא שם לבו לכך כלל, לבין איש אחר שגם כן נכשל בקביעות אך לכל הפחות יש לו לפעמים חרטה וצער על זה.

כה. וביותר מזה אפשר לומר, שְׁדִי בעצם הזכרת שמו של ה'חפץ חיים', להזכיר להאדם את האיסור לדבר לשון הרע. ורואים מזה השכר הגדול שזכה החפץ חיים, בזכות שהוא עצמו שמר את דיבורו מכל מכשול, ועסק כל שנותיו לזכות את הרבים בענין זה, עי"ז זכה לזכות את הרבים בכל הדורות

עצה ה' - לימוד פרשיות תזריע מצורע

עוד נכלל במה שנאמר בריש פרשתן 'זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו', שטהרת המצורע באה על ידי לימוד 'תורת המצורע', היינו פרשיות תזריע מצורע, העוסקים באריכות בענין תורת המצורע. עצם לימוד פרשיות הללו מטהר אותנו מעוון לשון הרע כמו טהרת המצורע בזמן המקדש, וכמו שנאמר (הושע יד, ג) **ונשלמה פרים שפתינו**, ואמרו חז"ל (מנחות קי.), כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. כיוצא בזה, כל העוסק בתורת המצורע, נחשב לו כאילו היה לו הנגע בפועל, וכבר נטהר מן הנגע על ידי הלימוד בתורת קרבנות המצורע.

ונמצא שבבחינה אחת יש לנו מעלה גדולה עוד יותר מבזמן המקדש, כי בזמן המקדש היו צריכים לבוא אל הכהן שיטהר את הנגע, והיו צריכים לבוא אל הכהן שיקריב בעדינו את הקרבנות. לעומת זה בזמן הגלות אין צורך לבוא אל הכהן, רק כל אחד מישראל יכול בעצמו לטהר את הנגעים שעליו, ולהקריב בעצמו את הקרבנות¹, על ידי הכח

על ידי לימוד ספר חפץ חיים זוכים לכפרה על מה שנכשל בעבר בחטא לשון הרע

וביותר מזה, על ידי עצם הלימוד, יזכה לתקנה וכפרה על מה שדיבר לשון הרע בעבר, כמו שאמרו חז"ל (ערכין טו:), מה תקנתו של מספרי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה, ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו.

ובפרט כשעוסק בתורה בענין החטא אשר נכשל בה, עי"ז זוכה ביותר לכפרה, כי התלמוד מביא לידי מעשה. ובפרט על ידי לימוד ספר חפץ חיים - הלכות לשון הרע, יתעורר מזה לקיים את ההלכות, וממילא יתעורר לעזוב לגמרי את החטא, ולקבל על עצמו שלא יכשל עוד בזה, שזהו חלק מעשיית התשובה, עזיבת החטא וקבלה על להבא. ועל ידי שילמד ספר שמירת הלשון שהוא דברי מוסר נוקבים, עד כמה גודל החטא אשר נכשל בה, עי"ז יבוא לידי 'שפיל דעתו', וממילא יזכה לכפרה בשלימות.

בענין זה, עד כדי כך שאפילו בעצם הזכרת שמו, כבר מתעוררים לעשות כמותו ולשמור את הלשון. עוד זכה החפץ חיים, שהוא הפוסק הראשון והאחרון בעניני לשון הרע! ובכלל זכה שכל דבריו נתקבלו אצל כל ישראל בלי שום עוררין, ובפרט ספרו משנה ברורה וחפץ חיים, ממש רואים את דבריו כאילו הם דברי הראשונים.

בראדן עירו של החפץ חיים, היה פעם בחור שיכור בפורים, והוא ביקש מהחפץ חיים שהוא רוצה ברכה שיזכה להיות לידו בעולם הבא, החפץ חיים ניסה להשתמט ממנו, אך הבחור השיכור התעקש על כך. בני ביתו של החפץ חיים ניסו להרחיקו, אך הבחור היה עקשן. אמר לו החפץ חיים, אם תקבל על עצמך שמעתה ועד עולם תשמור את פיק מכל נדנוד קל של דיבורים האסורים, תזכה להיות במחיצתי בעולם הבא. הגם שהבחור היה שיכור, אך הוא תפס מיד שזה קבלה קשה מאד, ואמר שהוא לא יכול לקבל על עצמו דבר זה, וויתר על בקשתו. הדבר כאב מאד למרן החפץ חיים, הרי כבר הסכמתי להיענות לבקשתו ובקל היה הבחור מרויח דבר זה, ולמה לא רצה הבחור לקבל על עצמו דבר זה.

כו. כמה צריכים להתעורר מזה לומר את הקרבנות בכוונה ובהתעוררות, ולא כמו אנשים רבים בדורינו, שאומרים את הקרבנות במרוצה. שהרי על ידי אמירת הקרבנות אנו מקבלים הכח להיות כל אחד ואחד בבחינת כהן המקריב בפועל, וכח זה לא היה להלויים והישראלים בזמן המקדש, להקריב

וכל זה מגיע לו עבור לשון הרע אחד וקטן שדיבר, והוא עדיין רק ה'מקצת' שנפרעין ממנו בעולם הזה - שנברא בשיתוף מידת הרחמים למידת הדין (רש"י בראשית א, א), ועדיין הקרן של העונש קיימת לו לעולם הבא. ואם כן מה אנו ומה חיינו, הרי כבר נכשלנו עשרות או מאות פעמים בעון לשון הרע.

עצה ו' - להתרחק מבעלי לשון הרע ולהתדבק לחברים טובים

העצה השישית הוא, שירחיק עצמו מבעלי לשון הרע, ויתדבק רק לחברים טובים. וכמו שענה הרה"ק רבי יוחנן מקרלין לאחד שסיפר לו, שהוא עובר לגור במקום חדש, ושאל עם איזה אנשים יתחבר שם. וענה לו הרה"ק,

של ונשלמה פרים שפתינו - כל העוסק בתורת מצורע כאילו הקריב קרבנות המצורע.

ובאמת עצם לימוד פרשיות תזריע מצורע, הוא **עצה חמישית** איך להינצל מעון לשון הרע. כמו שאמר **הסבא מקלם**, שיש עבירות, שמהעונש הגדול שכתוב בתורה על מי שעובר אותם, כמו כרת וסקילה, כבר אפשר להשיג עד כמה חמור העבירה הזאת. ועל דרך זה אפשר להשיג עד כמה חמור העבירה של לשון הרע, מזה שרואים בפרשיות תזריע מצורע העונש הגדול שמקבל המצורע, שהוא צריך לגלח עצמו כדלעת, ולהכריז בשער בת רבים שהוא טמא, ולעזוב את ביתו ומקומו ולצאת מחוץ למחנה ולשבת שם בודד, שכל זה הם בזיונות עצומים ועונש נורא¹.

בעצמם את קרבנותיהם, ואילו עתה בזמן הגלות, על ידי הכח של ונשלמה פרים שפתינו, נחשב כאילו כל אחד עומד בבית המקדש ומקריב את הקרבנות, ולכן צריכים לעמוד בעת אמירת הקרבנות, כמו שהכהן היה צריך לעמוד בעת הקרבת הקרבנות.

וכמו כן רואים שיש נידון גדול בפוסקים (מג"א אור"ח סי' א סק"ח ועוד) אם צריכים להקדים פרשת החטאת או פרשת העולה, כי במקדש היו מקדימים חטאת לעולה, כי רק לאחר שיש כפרה אפשר להביא עולה שהוא דורון (זבחים ז:), אבל היום שאין אנו בטוחים שאנו מחוייבים חטאת, יש להקדים ולומר פרשת העולה, כי העולה מכפר על מצות עשה, ועל מצות עשה צריך בודאי כל אחד כפרה. ורואים מזה שאנו ממש מקריבים כל יום קרבנות במקדש, ויש לנו כפרה כמו על ידי הקרבן, ולכן שייך לדון איזה קרבן וכפרה להביא בראשונה.

וביותר מזה, בזמן המקדש היה אסור להיכנס לקודש הקדשים, ורק פעם אחת בשנה היה הכהן גדול לבדו נכנס לבית קודש הקדשים. לעומת זה בזמן הגלות, יכול כל איש מישראל להיכנס לקודש הקדשים, על ידי לימוד פרשת אחרי מות ומסכת יומא, שבזה הוא מקיים ונשלמה פרים שפתינו, ונחשב שהוא עצמו עושה את העבודה בקודש הקדשים, לא רק ביום כיפור, רק בכל השנה, בכל פעם שהוא לומד תורת יום הכיפורים. נמצא שמצד אחד בזמן הגלות הוא בחינת אכשר דרא. **כז.** ומרן רבי ירוחם ליבוביץ אמר, שאפילו בזמנינו שאין לנו נגעים בפועל, מכל מקום כשלומדים פרשת מצורע בעיון, ומתבוננים איך הוא דרך טהרתו של המצורע, מתעוררים מזה עד מאד להיזהר מלשון הרע.

משל למה הדבר דומה, לאדם שצריך לעבור ניתוח, דהנה כשהוא רק נכנס לחדר הניתוח, הוא כבר רואה ומבין מיד כמה רחמים הוא צריך שהניתוח יעבור בשלום. כי הוא רואה כל ההכנות שהמנתחים והרופאים עושים לפני התחלת הניתוח, ואיך שהם נזהרים שכל כלי החדר יהיו נקיים סטרילי, מזה לבד הוא נחרד ופניו מחוירות, והוא מבין שהוא הולך לעבור עכשיו תהליך מסובך ומורכב מאד.

ועל דרך זה, כשרואים בפרשת מצורע התהליך הארוך והמורכב שהמצורע עובר עד שהוא זוכה להיטהר לגמרי, מזה לבד כבר אפשר להבין איזה טומאה נוראה שורה על המצורע, אשר לכן אינה יכולה לרדת ממנו על ידי קרבן רגיל כמו שמביאים על שאר עבירות, רק כאן צריך תהליך מיוחד וארוך להוריד את הטומאה הנוראה ממנו.

ולא לרעה^{כט}, ולהתחבר רק לאנשים כאלו השומרים את פיהם בקדושה ובטהרה, שלא לדבר כלל אודות אנשים אחרים.

סיכום העצות:

הרי לנו ששה עצות טובות ונפלאות איך להינצל מעוון לשון הרע:

(א) לזכור שגם בזמנינו יש בחינת נגעים, רק שאינו נראה בחוץ רק נשאר דבוק בנפש, וכמו כן העניות והחולאים הם בבחינת צרעת.

(ב) להתפלל כל יום שינצל מלשון הרע.

(ג) להזכיר כל יום בפיו פסוק בתורה שמבואר בו האיסור לדבר לשון הרע.

(ד) לימוד ספרי חפץ חיים ושמירת הלשון.

(ה) לימוד פרשיות תזריע מצורע.

(ו) להתרחק מבעלי לשון הרע, ולהתדבק רק לחברים טובים.

יעזור השי"ת, שנזכה לסייעתא דשמיא ושמירה מן השמים שלא להיכשל בחטא לשון הרע, ושנזכה בקרוב לבנין בית המקדש, ושם נוכל להקריב קרבנות המצורע ולזכות לכפרה בשלימות ממש, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

כח. ועל דרך זה סיפרה לנו זקנתי ע"ה עוד, שכשרצו לברר על בחור שהגיע לגיל השידוכים, היו אומרים בפולין, אל תברר על עצם הבחור החתן, רק תברר מי הם חבריו, ואז כבר תדע ממילא מהות החתן עצמו.

כט. פעם זכיתי להיות בביתו של מרן הגאון הגדול רבי שריה דבלצקי זצוק"ל, וראיתי שתלוי שם שלט: 'כאן בבית הזה לא מדברים על שום איש, לא לטובה ולא לרעה'.

באמת 'כולם אהובים כולם ברורים כולם גבורים כולם קדושים' (ברכת יוצר אור), אך את מי תקח להיות חבירך, רק מי שהוא בכלל 'וכלם פותחים את פיהם - בקדושה ובטהרה' (שם), ומי שאינו בגדר זה, תתרחק ממנו ואל תקח אותו לחבר.

זקנתי הרבנית ע"ה, אשת חבר של זקני הגה"צ רבי לוי רבינוביץ זצוק"ל, היתה משננת לנו תמיד, שבפולין כשרצו לברר על איזה איש מיהו, היו אומרים לו, אל תגיד לנו מי אתה, רק תגיד לנו מי הם החברים שלך, ואזי כבר נבין ונדע מאלינו מי אתה... כי האדם מושפע עד מאד בכל דרכיו ומעשיו, מידידיו וחבריו^כ.

ולכן צריך המצורע להכריז על עצמו 'וטמא טמא יקרא', כדי שידעו אנשים שהוא בעל לשון הרע, ואסור להתחבר אליו. ובפרט מי שכבר נכשל פעמים רבות בלשון הרע, צריך לקיים בעצמו אפילו בזמן הזה, 'בדד ישב מחוץ למחנה', שישב לבדו ולא יתחבר עם אנשים, כדי שלא יכשל עוד בלשון הרע.

וכבר אמרו **בגמרא** (ב"ב קסד:), לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו, שמתוך טובתו בא לידי רעתו. ולכן מן הנכון להיזהר שלא לדבר כלל אודות אנשים אחרים, לא לטובה